

Utviklingsredegjørelsen del 2 – Faglig råd for medier og kommunikasjon

15. april 2016

Innhold

1. Innledning	3
Oppsummering av arbeidet med utviklingsredegjørelsen, del 2	3
1.1 Fagene innen medieproduksjon sin plass i tilbudsstrukturen	3
1.2 Utdrag fra tidligere utviklingsredegjørelse del 1	4
1.3 Ytterligere kommentar til direktoratets tilbakemelding på del 1 av rådets redegjørelse	4
1.4 Organisering av arbeidet	6
2. Faglig grunnlag	7
2.1 Mediebransjen	7
2.2 Videre arbeid og forslag til endringer	7
2.3 Fremtidens kompetansebehov i mediebransjen	7
3. Gjennomgang av fagene	8
3.1 Mediegrafikerfaget	8
3.2. Fotograffaget	9
3.3 Mediedesign	9
4. Vedlegg	10
Vedlegg 1: Bestilling fra Utdanningsdirektoratet, del 1 kan leses her:	10
Vedlegg 2: Utviklingsredegjørelse, del 1 – leveranse 15.10.15 kan leses her:	10
Vedlegg 3: Tilbakemelding fra Utdanningsdirektoratet og bestilling av utviklingsredegjørelse del 2 kan leses her:	10
Vedlegg 4: Rapport – Fremtidige kompetansekrav til fagarbeidere i medie- og kommunikasjonsbransjen (konklusjoner fra en forstudie)	11
Vedlegg 5: Søknad om deling av mediegrafikerfaget	22

1. Innledning

Oppsummering av arbeidet med utviklingsredegjørelsen, del 2

Etter oppdrag fra Kunnskapsdepartementet har Utdanningsdirektoratet i samarbeid med partene i arbeidslivet blitt bedt om å foreslå endringer i tilbudsstrukturen i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Dette arbeidet knyttes til leveransen av utviklingsredegjørelsene for de faglige rådene for 2015/2016, med del 1 som ble overlevert i oktober 2015, og del 2 som følger med denne leveransen.

I forbindelse med den pågående gjennomgangen av tilbudsstrukturen, mener rådet det bør vurderes om det er grunnlag for å etablere fag innenfor andre bransjeområder som f. eks. scenearbeider og spilldesign. Dette forutsetter et tett samarbeid med bransjen om tilgang på læreplasser. Faglig råd for medier og kommunikasjon (FRMK) arbeider med å etablere flere lærefag innenfor den yrkesfaglige utdanningen av medieproduksjon (MP), som trer i kraft skoleåret 2016/2017.

Faglig råd for medier og kommunikasjon har valgt å fokusere på innhold i et fremtidig utdanningstilbud for medier og kommunikasjon.

1.1 Fagene innen medieproduksjon sin plass i tilbudsstrukturen

Ved etableringen av medier og kommunikasjon som studieforbereende program ble det 01.07.2014 besluttet at lærefagene innenfor det yrkesfaglige programmet skulle videreføres som et eget søkbart program innenfor utdanningsprogrammet for design og håndverk.

Som en midlertidig løsning, i påvente av at arbeidet med gjennomgang av tilbudsstrukturen ferdigstilles, legges yrkesfagene fra utdanningsprogram for medier og kommunikasjon til utdanningsprogram for design og håndverk.

Det blir opprettet et eget programområde for de yrkesfaglige utdanningstilbudene fotograf, mediegrafiker og mediedesigner på Vg1 og Vg2 knyttet til utdanningsprogram for design og håndverk. Dette medfører ingen endringer i dagens læreplaner og opplæringsstruktur, verken for yrkesfagene fotograf, mediegrafiker og mediedesigner eller for utdanningstilbudene innen utdanningsprogrammet for design og håndverk. Tilbudet skal være søkbart for elevene fra 1. februar 2016, og alternativet vil bli publisert på lik linje med andre utdanningstilbud.

Som det fremgår var dette en midlertidig beslutning i påvente av gjennomgangen av tilbudsstrukturen skulle ferdigstilles.

Gjennom vedtak i fylkeskommunene har det blitt store variasjoner i hvilke tilbud fylkene har valgt å sette opp, og tilsvarende variasjoner i antall søkere til Vg1 medieproduksjon. Mye skyldes liten kunnskap om tilbudet og stor usikkerhet både blant skoler, skoleeiere, rådgivere og ungdom. Uavhengig av dette mener vi man vil kunne trekke nyttige erfaringer fra etableringen av programområdet medieproduksjon.

Selv om det ikke er grunn til å legge for mye vekt på erfaringene fra denne første runden med søknader og opptak, mener FRMK at det er behov et bredere grunnlag for å kunne videreføre fagene innenfor medieproduksjon. Det begrunnes både i behovet for faglig bredde og utvikling, og i behovet for å sikre tilstrekkelig rekruttering slik at tilbudet kan realiseres i alle fylker.

Samtidig viste prosessen med innplassering av MP-fagene at det ikke finnes åpenbare eller gode løsninger innenfor dagens etablerte tilbudsstruktur. Gjennom del 1 av utviklingsredegjørelsene fra de faglige rådene, samt arbeidet til de yrkesfaglige utvalgene er det avdekket ønsker og ambisjoner for å gjøre større endringer i en del av de utdanningsprogrammene som ligger tette opp mot MK. Vi mener det gir nye muligheter som må benyttes og utredes.

1.2 Utdrag fra tidligere utviklingsredegjørelse del 1

Fagarbeidernes kompetansebehov

«Både mediehus, reklame- og kommunikasjonsbyrå har den siste tiden annonsert etter 'digitale hoder', folk som kan både teknikk og innhold, som kan beherske nye grensesnitt og kanaler. Mange av dem som er aktuelle for disse stillingene har begynt sin karrierevei på Medier og kommunikasjon i videregående skole.»

(Synnøve Amdam, Stipendiat, Høgskulen i Volda, Øystein Gilje, Forsker, Universitetet i Oslo, Ola Erstad, Professor, Universitetet i Oslo - kronikk Bergens Tidende 7. mai 2013)

De store endringene i bransjen har også skapt en usikkerhet om hvilke kompetansebehov som finnes, hvordan de skal formuleres og tenkt dekket. I forlengelsen av dette har det kommet en rekke nye yrkestitler.

Endringene stiller store krav til fagutøverne i bransjen, spesielt evnen til å tilegne seg nye arbeidsmåter. Likevel ligger de grunnleggende kompetansebehovene fast. Dette er i stor grad fanget opp av dagens læreplaner.

Bedriftene har gjennomgående gitt svært positive tilbakemeldinger på lærlingenes kunnskapsnivå. FRMK er opptatt av at dette må bli videreført. Spesielt viktig er det dersom vi skal lykkes med å utvikle nye lærefag innen medier og kommunikasjon, også i de deler av bransjen som ikke har tradisjon for tradisjonell fagopplæring.

1.3 Ytterligere kommentar til direktoratets tilbakemelding på del 1 av rådets redegjørelse

Direktoratet reiser spørsmål ved om vekslingsmodellen kan være en løsning på utstyrsbehovet i en situasjon med raske teknologiske endringer og setter dette i sammenheng med tidligere henvendelser om størrelsen på utstyrsstipendet.

Rådets anbefaling:

Vi tror man vil ha nytte av mer bruk av utplassering i bedrifter, og registrerer at flere skoler nå vil legge mer vekt på dette for elever på MP. Vi tror imidlertid ikke dette løser behovet for at skoler må ha et profesjonelt utstyr og at utstyrsstipendet må i vareta de reelle kostnadene elever har for en forsvarlig gjennomføring av utdanningen. En konsekvens av teknologiutviklingen er at prisen på utstyr er fallende, slik at det kan være mer spørsmål om ivaretagelse av faglige miljøer for lærekraftene. Vi mener dette må hensyntas i dimensjoneringen og viser vider til at vi spesielt for fotograffaget har anbefalt muligheten av regionale kompetansesentre.

I dette dokumentet ligger forslag om deling av mediegrafikerfaget, ved etablering av eget fag for film- og videoteknikk. Det vil utløse et behov for mulig oppdatering og justering av læreplaner for mediegrafikerfaget. Det følger av dette at vi også vil kunne tydeliggjøre profilen på dette faget.

Utdanningsdirektoratet ga i sin tilbakemelding på del 1 av rådet redegjørelse, at det var ønske å få vite mer om verdsetting i arbeidslivet, og om fagbrev er en høy verdsatt kompetanse for arbeidslivet innen dette faget.

Direktoratet mener det er viktig at man kan se nye muligheter og lærefag i et arbeidsliv der digital kompetanse stadig bli viktigere, og at det bør jobbes med etablere en struktur som er felles for flere av fagene og utdanningsprogrammene som har tydelige bransjelidninger. Som eksempel kan man ha et felles Vg1, med fokus på digital kompetanse, og at man deretter velger programområde/fagområde. Utdanningsdirektoratet ønsker å utfordre rådet på innhold i læreplanene på Vg1 og Vg2 på hvordan disse kan utvikles til å være fleksible til å imøtekomme arbeidslivets behov for kompetanse i fremtiden.

Hvilke trender og utvikling ser man for seg innen medieutdanning – og hvilke digital kompetanse vil være relevant for bransjen?

Rådet mener det tidligere er dokumentert at fagbrev som mediegrafiker er anerkjent i bransjen og viser til tidligere redegjørelser. Det er likevel nødvendig å ha forståelse for den raske endringstakten i bransjen.

Faglig råd for medier og kommunikasjon vil også bruke anledningen til å varsle at rådet har startet en vurdering av om kompetansegrunnlaget innenfor lys og lyd også kan utvikles til fag innenfor eventteknikk og har i denne sammenheng vært på studietur til Danmark, der eventtekniker er et etablert tilbud.

Kort oppsummering av bakgrunn for Eventteknikerfaget:

Behovet for teknisk kompetanse knyttet til møter, konserter, seminarer og konferanser er sterkt økende. I første rekke dreier dette seg om oppbygging av scener, lyssetting, bilde- og lydarbeid (PA-monitoring). I dag er det mange innganger til yrket, et yrke som både er sammensatt og mangfoldig. Mange av dagens teknikere er selvlært. Andre har gått på fagskole eller er høyskoleutdannet. I dag finnes det ingen formell utdanning som dekker behovet i bransjen. Innen et nytt programområde som omfatter medieproduksjon anbefaler derfor rådet at det bør opprettes et løp som utdanner fagarbeidere innen teknisk produksjon – eventteknikere.

Danmark har opprettet en slik yrkesfaglig utdanning. Det gir kompetanse for arbeid innen teater, utstillinger, konserter og musikkproduksjoner. Sentrale kompetansemål er kunnskap om sceneteknikk og forberedelse av utstillinger eller en forestilling. Eventteknikere kan også arbeide som lys- og lydteknikere på events, TV eller filmsett.

I Danmark utdanner man om lag 100 fagarbeidere innen dette feltet per år. Jobbmulighetene er gode og utdanningen følger en vekslingsmodell der elevene veksler mellom teori og praksis under hele opplæringsløpet. Studiet er svært praktisk orientert der teorien knyttes tett til virkelig og reelle oppdrag.

Grunnleggende kompetanse:

- Mikrofonteknikk (ulike modeller, karakteristikk, trådløse enheter etc.)
- Opptaksteknikk (Mikrofonplassering for best opptak)
- Grunnleggende lydteknikk (hva er lyd, analog og digital lyd, akustikk, stereoteknikk)
- Digitale og analoge miksebord (funksjon, PA-miks, opptaks miks, post-prod miks, monitor miks)
- Lydprossesering (digital bearbeiding av lyd)
- Lydbilde / lydmiks (lyd design / musikk miks / monitormiks)
- Grunnleggende PA (hvordan setter opp et PA anlegg, systemforståelse, monitor)

- Grunnleggende EI opplæring (Volt, Ampere, Ohm, 3-fas)
- Lydteknikk (ulike typer lamper, dimmere, lysmik, DMX, systemforståelse)
- Grunnleggende lysdesign (lys for teater, musikk etc.)
- Grunnleggende AV (videoformater, kabling, systemforståelse)

1.4 Organisering av arbeidet

Rådet består av følgende medlemmer som alle har bidratt i dette arbeidet:

Knut Øygaard, Fellesforbundet (leder)
Tor Martinsen, Utdanningsforbundet (nestleder)
Kari Jørgensen, Skolenes landsforbund (AU-medlem)
Ranveig Egenes, Fellesforbundet
Audun Solberg, Mediebedriftenes landsforening
Per Solli, KS
Kristin Eilertsen, YS/Stafo
Magnus Thorkildsen, Norsk Industri
Eva Helene Storm Hansen, NHO Håndverk
Jan Fredrik Breivik, Elevorganisasjonen

Rådet har hatt samtaler med Faglig råd for service og samferdsel (FRSS) sin IKT-gruppe og skal sammen med dem gå videre i arbeidet med å se på muligheten for et utdanningsprogram med et bredere sammensatt IKT-fag. FRSS har over en lengre periode arbeidet for å endre IKT servicefaget til et bredere IKT-fag med et eget vg1. I den sammenheng søkte Akershus fylkeskommune om forsøk med nytt yrkesfaglig utdanningsprogram «IKT-fag» med oppstart høsten 2014. Utdanningsdirektoratet avsto søknaden, men innvilget forsøk med vg2 IKT-fag og vg3/opplæring i bedrift i IKT-driftsteknikerfaget og IKT-tjenesteutviklerfaget. (05.03.2015).

FRSS har også mottatt en forskningsrapport fra FAFO som konkluderer med at IKT Servicefaget kun er representert i offentlige institusjoner som ser sitt samfunnsansvar. Ut-danningen er i liten grad etterspurt i det private næringslivet.

På møtet der representanter fra FRMK og FRSS deltok av 10. februar 2016 ble det enighet om å fortsette samarbeidet om et bredere utdanningsprogram med vekt på IKT og digitalisering. Under følger en foreløpig idéskisse:

Grunnleggende IKT	Spesiell IKT- og medie-kompetanse	Lærefag
Programmering	Lys og lyd for scene	Mediegrafiker (MP)
Webarkitektur og database	Bilde – design - teknikk	Fotograf (MP)
IKT Service og drift	Film - design - teknikk	Film- og videotekniker (ny)
Visuell kompetanse	Grafisk og webpublisering design - teknikk	Eventtekniker (ny)
	Spillutvikling - 3D - design - teknikk	Profileringsdesign (DH)
	IKT drift	IKT-driftsteknikerfaget (SS)
	IKT utvikling	IKT-tjenesteutviklerfaget(SS)

I tilbakemeldingen fra UDIR til FRSS utviklingsredegjørelse del1 skriver direktoratet at: «Det er essensielt at Faglig råd for service og samferdsel og Faglig råd for elektro opprettholder dialogen om løsninger da det ser ut til at det kan være overlappende interesser for ikt-fagene.»

2. Faglig grunnlag

2.1 Mediebransjen

Fagene innen medieproduksjon er rettet mot store deler av mediebransjene og arbeider med framstilling og visualisering av informasjon, kommunikasjon og markedsføring. En vesentlig del av arbeidet gjøres med digitale verktøy og skal fremme både kreativitet, forståelse for kommunikasjon og en teknisk innsikt.

Internasjonale erfaringer viser at en rekke av disse yrkene kan rekruttere fra en utdanning på fagarbeidernivå. Det samsvarer også med norske erfaringer med lærlinger innen disse områdene.

Kompetansekravene innenfor dette området (creative industries) spenner vidt, fra fokus på det kreative til det rent tekniske. Det har utviklet seg en rekke yrker, fag og profesjoner, men alle bygger på et behov for en grunnleggende felles kompetanse.

Vi mener derfor det er faglig grunnlag for å anbefale etableringen av et nytt VG1 som dekker områdene IKT, medieproduksjon og design. Hvor bredt dette blir vil være bestemmende for hvilke tilbud som skal være for VG2. Rådet ser for seg at dagens VG2 medieproduksjon skal kunne videreføres uten vesentlige endringer, men det vil være behov for egne VG2 for IKT-faget og fag fra andre av dagens program, for eksempel DH.

2.2 Videre arbeid og forslag til endringer

FRMK har hatt en uformell dialog med noen andre faglige råd. Vi oppfatter at det er interesse for å se på løsninger som bygger på den digitale plattformen som er sentral for medieproduksjon. Spesielt vil vi vise til dialogen med FRSS rundt mulighetene for etablering av et nytt VG1 basert på et nytt IKT-fag og MP-fagene. Vi mener også at forslagene fra FRDH peker på mulige faglige fellesskap.

FRMK anbefaler at Utdanningsdirektoratet iverksetter et arbeid med sikte på å utvikle et eget utdanningsprogram som omfatter dagens fag innenfor IKT-fag og MP-fagene og gjennom det behandler forslagene fra FRSS, FRDH og FRMK. Vi mener videre at FREL bør trekkes med i denne prosessen.

Dette er fagområder som berører flere faglige råd - og der en rekke organisasjoner har klare interesser. Skal den videre prosessen bli konstruktiv og sikre en forankring innenfor vårt system for fagopplæring, vil vi anbefale at arbeidet anlegges slik at flest mulig kan ha et eierskap til denne utviklingsprosessen.

2.3 Fremtidens kompetansebehov i mediebransjen

Høsten 2015 gjennomførte Opplæringskontoret for visuelle kommunikasjon en spørreundersøkelse blant mediegrafikerlærlinger i filmbedrifter (se vedlegg 5). Undersøkelsen skulle gi svar på i hvilken grad fagopplæringen er verdsatt i filmbransjen. 29 lærlinger fikk tilsendt spørsmålene, 11 lærlinger svarte.

Alle 11 svarene viste stor nytte av opplæringen/utdanningen for deres videre yrkeskarriere i filmbransjen. 6 av 11 mente at svennebrevet som dokumentasjon var viktig for videre yrkeskarriere, mens 7 av 11 mente at de med opplæringen og svennebrevet var

godt rustet til høyskoleutdanning innen filmproduksjon. 7 av 11 svar var meget positive til å skille Film- og videoteknikerfaget fra mediegrafikerfaget.

Konklusjoner fra en forstudie – Fremtidige kompetansekrav til fagarbeidere i medie- og kommunikasjonsbransjen

Utdrag fra kapittel 6:

6.1 Web og «data»

Generelt etterlyses det langt bedre kompetanse innen webutvikling generelt og datateknisk kunnskap spesielt. Dagens unge medarbeider er dyktige brukere av webbaserte og digitale medier (digitalt innfødte), men få kan nok om hvordan slikt innhold og design skapes og produseres.

Utvikling av webløsninger forutsetter kompetanse innen områder som bl.a. prosjektplanlegging/-styring, forbrukeratferd, informasjonsarkitektur, visuell utforming, interaksjonsdesign, innholdsleveranse og effektmåling/-analyse, for å nevne noen av de viktigste.

Se hele kapittel 6:

Å definere et detaljert kompetansebehov er en omfattende oppgave som krever en mer dyptgående analyse og spesifisering som en oppfølging av denne undersøkelsen.

Vi kan imidlertid peke på noen hovedområder som ifølge våre respondenter peker seg ut som mest relevante og ønskede basert på deres behov for den type produksjonsmedarbeidere vår undersøkelse fokuserer på.

De områdene hvor det først og fremst vektlegges kompetanse hos nåværende og fremtidige kandidater er følgende:

- koding/programmering/datastrukturering
- design/visuell utforming
- publiseringsløsning

3. Gjennomgang av fagene

3.1 Mediegrafikerfaget

Innenfor MK er det i dag to lærefag, og en yrkeskompetanse.

Mediegrafikerfaget ble etablert som et bredt fag for å dekke store deler av bransjen. Dette ble gjort for å være forberedt på endringen i bransjen og den konvergensen man så mellom de forskjellige yrkene i bransjen. Endringstakten i bransjen viser at dette isolert sett var en riktig vurdering. Stadig flere opplever å ha arbeidsoppgaver som dekker både trykksaker, nett, lyd og bilde. Imidlertid ser vi at faget er så bredt at det skaper problemer for å skape en identitet og forståelse for innholdet og særpreget til faget. Ved etableringen av mediegrafikerfaget mente FRMK at det måtte være mulig å synliggjøre hvilket område lærlingen hadde fordypet seg i gjennom opplæringen i bedrift. Det var ikke mulig å få politisk aksept for.

Rådets anbefaling:

FRMK mener nå at det vil være riktig å splitte faget, der det skilles ut et eget fag for film, video og lyd. Med utgangspunkt i oversikt over tilgjengelige læreplasser mener vi det er grunnlag for å gjøre dette. Vi mener videre at det er et faglig grunnlag for nye lærefag innen dette området (se vedlegg 5)

3.2. Fotograffaget

Fotograffaget har endret seg radikalt. Da den digitale teknologien gjorde sitt inntog på 90-tallet kunne fotografene etter hvert ta hånd om egen produksjon. Der fotografene tidligere hadde underleverandører og selv var underleverandører til en rekke bransjer, er nå fotografene i mange sammenhenger blitt en totalleverandør.

Fotograffaget har endret seg i takt med utvikling av programvare og utstyret det fotograferes med.

Fotografer lager bilder på papir, lager filer for trykk, leverer filer for web, lager bøker med mer. I tillegg har mange fotografer som tidligere kun jobbet med stillbilder begynt med video. Utstyret som benyttes til dette er nå i stor grad det samme som for stillbilder. Der det tradisjonelt har vært benyttet stillbilder er det nå vanlig også å benytte levende bilder. Vi ser det for eksempel i nettaviser, online reklame og boards. Konsekvensen er at fremtidens fotografer vil trenge bredere kunnskap.

Fotograffaget er et fag som krever stor grad av modenhet og faglig forståelse. Det er mye dyrt utstyr å ta vare på og mange ulike arbeidsoppgaver. I tillegg forventes det en stor forståelse av samfunnet vi lever i. Fotografer må også være en menneskekjenner og raskt kunne etablere tillit til den som skal fotograferes.

De fleste fotografbedrifter er enmannsforetak eller bedrifter med kun en lærling eller assistent. Selv i store bedrifter som benytter mange fotografer er de fleste leid inn som freelancere. Etter endt utdanning må det derfor regnes med at man etablerer sin egen virksomhet. Opplæringskontorene har en sentral rolle for å sikre en god fagopplæring. Det er ikke uvanlig at lærlingene som blir rekruttert har utdanning utover Vg2.

Rådets anbefaling:

Det er et sterkt ønske om å ta vare på lærlingeordningen i fotograffaget da 2+2 modellen egner seg godt for dette faget. Da gjerne med mer foto på læreplanen/mulighet for å velge mer fotofag både teoretisk og praktisk. Lærlingeordningen er med på å styrke den praktiske opplæringen ved å avlegge svennebrev.

Det er ønskelig å beholde utdanningen på videregående nivå. En eventuell høyskoleutdanning vil være en skole hvor man kan fordype seg på et høyere nivå.

Det er behov for profesjonell kompetanse innen fotofaget, og mange ønsker å jobbe innenfor dette yrket. Fotofagene kan få oppdrag der det i stor grad stilles krav til levende bilder og video. Det bør være fokus i opplæringen på det å kunne etablere sin egen bedrift og å kunne selge produkter og tjenester.

3.3 Mediedesign

Mediedesign er en yrkeskompetanse som har sin bakgrunn i det tidligere «reklame/illustrasjon/design». I dag tilbys mediedesign på en skole, Vågen videregående skole i Sandnes. Til tross for at undervisningen som blir gitt er av høy kvalitet, har det blitt stadig færre elever. En grunn kan være at yrkeskompetansen faller mellom flere stoler. Dette ble mer problematisk når den største aktøren innenfor det private høyskolemarkedet innførte krav om studiekompetanse.

Rådets anbefaling:

Mediedesign foreslås å nedlegges da dette tilbudet kan ivaretas/ innlemmes i mediegrafikerfaget. Jobbmarkedet er dårlig, det kan vises til et kun et par elever som har gått ut i lære – gjennom de årene mediedesign har vært et utdanningstilbud. (ref. Vågen vgs) De aller fleste elevene benytter seg av «Rogalandsretten» og tar studieforbereidende påbygg etter mediedesign. Det er derfor vanskelig å ha en full oversikt over hva elevene ender opp med å gjøre etter dette, men det kan vises til at kun noen få har gått videre med studier innen mediefag. Det er kun en skole i landet som tilbyr dette utdanningstilbudet, Vågen vgs, i Sandnes.

4. Vedlegg

Vedlegg 1: Bestilling fra Utdanningsdirektoratet, del 1 kan leses her:

<https://fagligerad.files.wordpress.com/2014/06/startpakke-for-mk.pdf>

Vedlegg 2: Utviklingsredegjørelse, del 1 – leveranse 15.10.15 kan leses her:

<https://fagligerad.files.wordpress.com/2014/06/utviklingsredegj3b8relse-for-frmk-2015-doc.pdf>

Vedlegg 3: Tilbakemelding fra Utdanningsdirektoratet og bestilling av utviklingsredegjørelse del 2 kan leses her:

<https://fagligerad.files.wordpress.com/2015/12/tilbakemelding-til-frmk-ur-del-1 .docx>

Vedlegg 4: Rapport – Fremtidige kompetansekrav til fagarbeidere i medie- og kommunikasjonsbransjen (konklusjoner fra en forstudie)

Fremtidige kompetansekrav til fagarbeidere i Medie- og Kommunikasjonsbransjen

Konklusjoner fra en forstudie

15. september 2015

Forord/oppsummering

Den foreliggende rapporten er en oppsummering av funn fra en kvalitativ forundersøkelse som har hatt som formål å beskrive sentrale kompetansekrav til fremtidige produksjonsmedarbeidere i medie- og kommunikasjonsbransjen.

Det er brukt en «kvalitativ» metode og resultatene er derfor ikke presentert i form av tabeller og annen generaliserbar statistikk. På den annen side er antall informanter/respondenter relativt stort, og spredningen av disse på bransjer og bedriftstyper bred. Hovedfunnene fra undersøkelsen bør derfor ha god gyldighet og høy relevans for et videre arbeid med problemstillingene.

1. Bakgrunn/formål/mandat

I forbindelse med utformingen av en fremtidig struktur for fagutdanningen innen medier og kommunikasjon (ref. St. melding 20 – «På rett vei»), skal arbeidslivets behov vektlegges og legges til grunn for et endret/tilpasset MK-fag, samt i vurdering av behov for eventuelt nye lærefag innen medier og kommunikasjon.

På denne bakgrunn har Faglig råd for MK-faget ønsket å få utført en kartlegging av bransjens kompetansebehov som ledd i prosessen med å etablere et objektivt faktagrunnlag i denne sammenheng.

Rådet ønsket i første omgang å få utført en forstudie som kan danne utgangspunkt for en eventuell bredere anlagt kvantitativ undersøkelse, og andre aktiviteter for å detaljere og dokumenter kompetansebehovene som fremkommer i forstudien.

2. Målgrupper

Valg av målgrupper er gjort ut fra hvilke bransjer og bedriftstyper som pr. i dag er store arbeidsgivere for mediegrafikere, eller personell med tilsvarende bakgrunn, i tillegg til bransjer som forventes å sysselsette slik arbeidskraft i fremtiden.

Fra å ha vært en fagutdanning opprinnelig rettet mot tradisjonell grafisk industri er mediegrafikere i dag sysselsatt i flere «nye» bransjer som bl.a. reklamebyråer, forlag, filmprodusenter, webutviklingselskaper og in-houseavdelinger. Undersøkelsen omfatter derfor kilder/informanter fra de ovennevnte målgruppene i tillegg til grafisk bransje.

3. Metode/datakilder

Følgende kilder til informasjon er lagt til grunn for rapporten:

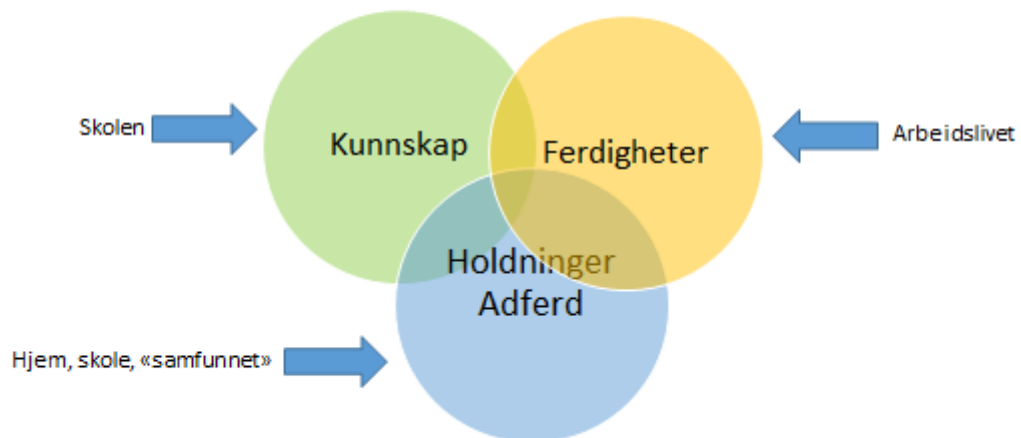
- a) 8 stk. personlige dybdeintervjuer med et utvalg erfarne nøkkelpersoner/bransjefolk som er opptatt av problemstillingen, og som har et «strategisk» perspektiv på kompetansebehov innen aktuelle bransjer.
- b) 3 stk. gruppediskusjoner med i alt 15 deltakere fra ovennevnte bransjer
- c) 15 skjemabaserte intervjuer med lærebedrifter
- d) Artikler, forskingsrapporter, seminarer, stillingsannonser m.m.
- e) Løpende bransjekontakter i forbindelse med arbeidet i tilknytning til rekruttering av lærebedrifter og lærlinger
- f) Opplæringscenterets interne strategiarbeid

4. Hva er kompetanse?

For å nyansere kompetansebegrepet vil vi i rapporten skille mellom følgende aspekter ved kompetansebegrepet:

- **Kunnskap/Ferdigheter**
- **Holdninger/adferd**

I tillegg kan man definere evner som en kompetanse, men i denne sammenheng blir det etter vår mening mindre relevant fordi evner er vanskelig å påvirke gjennom læring på skole eller i bedrift.

Som antydnet i figuren utvikles kompetanse i et samspill mellom ulike arenaer i samfunnet. Det er derfor nødvendig å se på kompetansebehov i et bredere perspektiv, og ikke bare innhold i læreplaner på skolen. Tilbakemeldinger fra våre respondenter har også vært preget av dette. Man er ikke primært opptatt av hvor kompetansen kommer fra, men hva den skal bestå i.

Selv om temaet for undersøkelsen primært er kartlegging av behov for kunnskap og ferdigheter, har det fremkommet såpass mange klare og vektige synspunkter på krav til holdninger og adferd at de også er inkludert i rapporten. Sistnevnte egenskaper er mulig å påvirke i positiv retning, og bør derfor inngå i et fremtidig opplæringsprogram på en eller annen måte. Mandatet omfatter heller ikke struktur og form på en fremtidig MK-utdanning, men realisering av ønsket kompetanse vil etter manges mening måtte få konsekvenser for hvordan skolen og andre aktører (Opplæringscenteret, bedriftene) skal arbeide for dette. Det kan ikke løsrives fra hovedproblemstillingen og vi har derfor inkludert i rapporten også de viktigste synspunktene som fremkom på dette fra våre informasjonskilder.

4. Fagopplæring for fremtiden

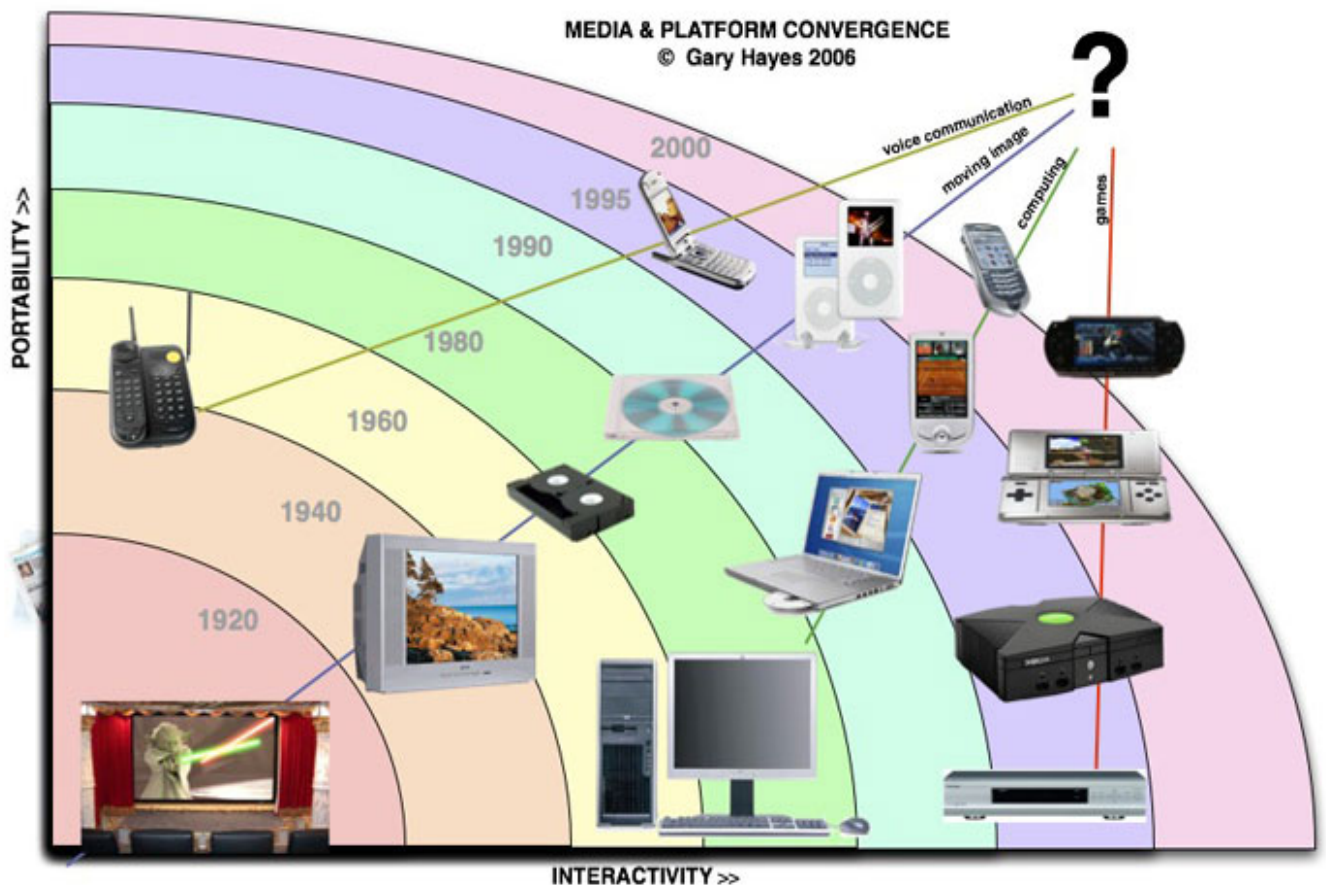
5.1 Trender som har påvirket faget

Som en del av en referanseramme for tolkning og bruk av undersøkelsens funn er det viktig å peke på de driverne som har preget utviklingen av «faget» de 20-25 årene. For å kunne forutsi fremtidens kompetansebehov er det nødvendig å forstå, og fremskrive denne utviklingen. Det som har preget og påvirket faget de siste årene er følgende fenomener:

- **Digitalisering**
- **Teknologi-/mediekonvergens**
- **Bransjeglidning**

Digitaliseringsbølgen som skjøt fart på begynnelsen av 1990-tallet la grunnlaget for nye medier og plattformer for kommunikasjon, og teknikker og arbeidsmåter for produksjon i medieindustrien. Som en konsekvens av dette forsvant gamle yrkesgrupper og delbransjer, og nye oppstod. Denne utviklingen vil med sikkerhet fortsette i minst samme tempo.

Mediekonvergens er det fenomenet som kjennetegnes ved at tidligere adskilte teknologier som bl.a. film/TV, radio, telefoni, spill og IT/data «smelter» sammen i felles teknologiske plattformer. Det ultimate eksempelet på dette er smarttelefonen som erstatter både datamaskin, TV, videospill, spillkonsoll og musikkanlegg. Se figuren under.

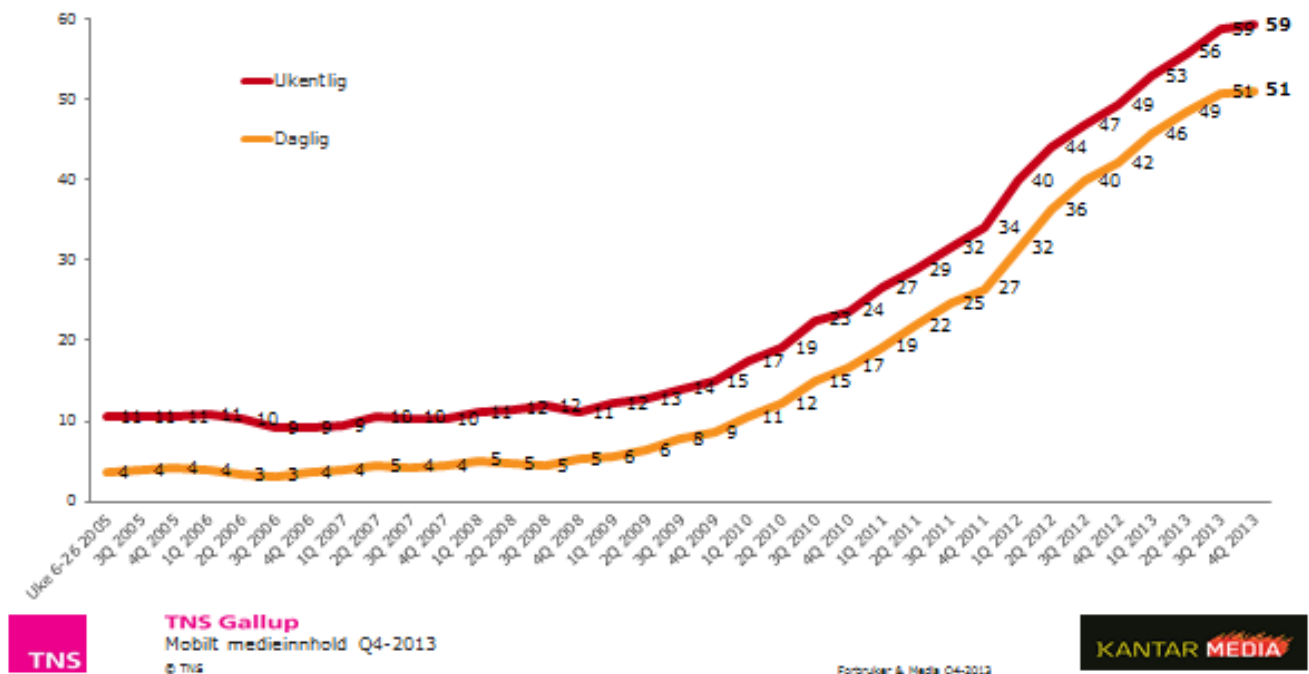
Kravene til produksjon av kommunikasjon (innhold, form, struktur) for ulike «flater» og medier (papir, telefon, Ipad, PC osv.) må bygges inn i en fremtidig utdanningsmodell. Det samme gjelder forståelse for hvordan medieproduksjon, -distribusjon og -adferd endres i takt med tilgang på ny teknologi. Ny teknologi og sporsmuligheter åpner også opp for mer individualisert kommunikasjon fremfor massekommunisert informasjon.

Utfordringen blir å kunne forutsi hvordan utviklingen vil gå videre og kunne tilpasse en utdanning til de rammebetingelser som gjelder på det tidspunktet nye læreplaner settes ut i livet.

Faren ved å henge seg opp i dagens løsninger er at fremtidig utdanning blir utdatert før den implementeres. Derfor bør utvikling av nye læreplaner og eventuelle fag være frem-synt og forsøke å predikere den videre utviklingen.

Figuren nedenfor er et godt eksempel på hvor raskt medieadferden endres som følge av at nye teknologier introduseres. Grafen viser prosentandelen av befolkningen, 12 år og eldre, som bruker mobile enheter for konsum av medieinnhold, henholdsvis ukentlig og daglig. Utbredelse av smarttelefoner og nettbrett faller tett sammen med vekstkurven.

Bruk av mobilt medieinnhold 2005-2013

5.2 Hvor arbeider mediegrafikere i dag?

Medie- og kommunikasjonsbransjen er et omfattende begrep med mange delbransjer og uklare grenser mot tilgrensende bransjer. En definisjon er:

«Virksomheter som har som hovedformål å drive med produksjon og/eller formidling av enten tekst, bilder, lyd eller levende bilder og som distribueres via trykte medier, CD/DVD, radio/TV, kino eller internettbaserte plattformer».

Dette omfatter bransjer som reklamebyråer, kommunikasjonsbyråer, filmselskaper, webutviklingsbedrifter, aviser, magasiner, bokforlag, grafiske bedrifter/trykkerier samt in-houseavdelinger i private og offentlige virksomheter.

Tidligere var rekrutteringen til faget mer oversiktlig ved at elever kom fra en linje på yrkesskolen (Førtrykk, trykk eller bokbind/ferdiggjøring) og en bransje (grafisk industri) stod klar til å ta i mot nye fagarbeidere. Bransjemessige og familiære tradisjoner opprettholdt en jevn og forutsigbar rekruttering av nye lærlinger. I dag er bildet annerledes

fordi mediegrafikere, enten de kommer via MK-linjen eller fra annen utdanning, har vist seg å ha relevant bakgrunn for flere nye bransjer. Konsekvensen er at det i dag fins lærlinger i en rekke bransjer innenfor mediebransjen slik den er definert ovenfor.

Et annet uttrykk for mangfoldet av karriereveier for mediegrafikerne er alle yrker og funksjoner som de ender opp i, som f.eks. grafisk designer, webdesigner, front-endutvikler, interaksjonsdesigner, «Macer», produksjonsassistenter, klipper (film) m.m.

Man kan si at mediegrafikeren har blitt tilpasset den teknologiske utviklingen gjennom å bli mer diversifisert og aktuell for mange ulike yrkesveier.

6 Hva slags kunnskaper og ferdigheter vektlegger bedriftene/brukerne hos fremtidige fagarbeidere?

6.2 Kunnskap om kommunikasjon og medier

Man forutsetter at kandidater har en grunnleggende kunnskap om hva kommunikasjon er og hvordan den fungerer, herunder kunnskap om bl.a. målgrupper, virkemidler og effekter. Medieadferd og medienes plass og funksjon i forhold til hverandre er også sentralt.

Effektmåling av kampanjer, annonser og annen målrettet kommunikasjon gjøres hyppigere, og resultatene foreligger raskere enn noensinne. Derfor må de som lager kommunikasjon ha et bevisst forhold til hva formålet med kommunikasjonen er, og hvilke resultater som forventes.

6.3 Web og «data»

Generelt etterlyses det langt bedre kompetanse innen webutvikling generelt og datateknisk kunnskap spesielt. Dagens unge medarbeider er dyktige **brukere** av webbaserte og digitale medier (digitalt innfødte), men få kan nok om hvordan slikt innhold og design skapes og produseres.

Utvikling av webløsninger forutsetter kompetanse innen områder som bl.a. prosjektplanlegging/-styring, forbrukeratferd, informasjonsarkitektur, visuell utforming, interaksjonsdesign, innholdsleveranse og effektmåling/-analyse, for å nevne noen av de viktigste.

Å definere et detaljert kompetansebehov er en omfattende oppgave som krever en mer dyptgående analyse og spesifisering som en oppfølging av denne undersøkelsen.

Vi kan imidlertid peke på noen hovedområder som ifølge våre respondenter peker seg ut som mest relevante og ønskede basert på deres behov for den type produksjonsmedarbeidere vår undersøkelse fokuserer på.

De områdene hvor det først og fremst vektlegges kompetanse hos nåværende og fremtidige kandidater er følgende:

- **koding/programmering/datastrukturering**
- **design/visuell utforming**
- **publiseringsløsninger.**

Eksempler på yrkestitler og arbeidsområder innenfor webutvikling er følgende:

Front-end utvikling/koding (Hvordan en webløsning skal se ut og oppleves)

Dette omfatter primært den visuelle delen av webutvikling med vekt på estetiske og designmessige aspekter, og hvor fokus er på å skape attraktivt, lesbart og brukervennlig design og innhold, og som danner grunnlag for interaktivitet.

Back-end utvikling (Hvordan en webløsning skal fungere)

Dette omfatter programmering av de underliggende strukturene i et webdesign som styrer bl.a. interaktivitet og responsivitet. Sentral kompetanse for dette arbeidet er datastrukturering, programmering og koding.

Interaksjonsdesign (hvordan en webløsning skal gis et funksjonelt design)

I fremtiden vil det ikke være tilstrekkelig å være god på enten design eller koding for å lage gode webløsninger, men kandidater må ha kompetanse til å kombinere visuelle utrykk og strukturelle elementer. På den måten kan det skapes attraktivt design som gir gode brukeropplevelser, og som samtidig er effektiv i forhold til en overordnet målsetting (selge en vare, profilere, skape interesse og oppmerksomhet m.m.).

Fremtiden vi også bringe med seg nye krav til datakunnskap og kommunikasjon. Et eksempel på dette er trenden i retning av økt **konnektivitet** mellom ulike enheter. Telefonen, Ipaden eller PC'en vil etterhvert kunne kommunisere med alt fra kjøleskap til biler og tannbørster(!)

6.4 Grunnleggende kunnskap/ferdigheter i sentral programvare og standarder

Nært knyttet til foregående punkt er kravene til kunnskap og ferdigheter i «state of the art» verktøy som brukes. Verktøyene kan grupperes i tre kategorier:

Kode-/markeringsspråk (f.eks. HTML, CSS), **designverktøy** (f. eks Indesign, Photoshop, Illustrator) og **publiseringsspråk/CMS-løsninger** (f.eks. Wordpress, Joomla).

Det er imidlertid vel så viktig å ha evnen til å kunne lære seg nye verktøy for dette formål etter hvert som slike blir introdusert. Gode basisferdigheter og forståelse er i den sammenheng et viktig grunnlag for å ta til seg kunnskap og lære nye verktøy.

Men, det er ikke tilstrekkelig å beherske verktøyene – man må kunne bruke dem til noe nyttig: «Selv om du har en hammer, så er det ikke sikkert at du kan liste». I tillegg er evnen til å forstå hvilke verktøy som er hensiktsmessige for hvilke formål viktig.

6.5 Større vekt på gamle dyder innen grafisk utforming

Mange etterlyser bedre kunnskap i tradisjonelle «grafiske» kompetanseområder som bl.a. typografi, bildebehandling (repro), formsans, fargelære, håndskisser og komposisjonsprinsipper. Ifølge flere gikk dette tapt da det gamle førtrykksfaget forsvant, men behovet for slike ferdigheter er minst like stort i dag – og i høyeste grad innen digital og webbasert design. Slik kompetanse er grunnforutsetningen for god visuell design, og spesielt typografi har vært forsømt.

6.6 Kreativitet

Dette er et gjennomgående krav, enten kandidaten skal arbeide med papirbasert eller webdesign. Selv om noe kreativitet kan sies å være medfødt, så kan kreativitet definitivt læres. Det kreves imidlertid lang og grundig trening for å utvikle slik kompetanse.

Kreativitet knyttes oftest til egenskaper som ideskaping, visuell utforming og «storytelling», men det også viktig med kreative medarbeider som kan lage gode tekniske løsninger.

Det er enighet om at det tar lang tid å bli en god designer, og spesielt reklamebyråene har behov for designere med vesentlig lengre og bredere bakgrunn enn kandidater fra videregående, MK-linje.

6.7 Kombinert/integrert kompetanse

Større krav til tverrfaglighet og kombinert kompetanse vil være trenden i fremtiden. Designkompetanse kombinert med digitale ferdigheter er eksempel på dette. Det utvikles funksjoner og «yrker» hvor enkeltmedarbeidere forventes å kunne utføre flere oppgaver og operasjoner der hvor det tidligere var vanlig med team med intern arbeidsdeling.

For eksempel vil en god webdesigner måtte kunne ta i mot og forstå en kundebrief, lage et visuelt design og samtidig kunne utvikle og implementer en løsning hvor brukervennlighet, interaktivitet og andre strukturelle elementer er ivaretatt.

Videre, så vil grensen mellom innholdsleveranse (tekst, foto, film) og produksjon og bli mer flytende, og det forventes at medarbeidere i større grad behersker flere funksjoner i verdikjeden.

Det er også viktig at kandidater har en god forståelse for hvilken kontekst deres arbeid inngår i og hva formålet med design/utforming er. Det gir ingen mening i å lage design «i et vakuum». Man må forstå bedriftens og kundenes businessmodell og overordnende strategi, i tillegg til å være en god produsent.

Likeledes er det et uttrykt behov for at kandidater forstår hvordan verdier skapes i en bedrift, og hvordan man selv kan bidra til dette: «Det er fakturerte timer vi lever av».

6.7 Utdanningen er for generell og bør spesialiseres/spisses

Mange gir uttrykk for at mediegrafikerutdannelsen er for vid og generell i forhold de praktiske oppgavene som de vil bli rekruttert til i fremtiden. Dette har vært en styrke for kandidatene fra MK-linjen til nå fordi de har i praksis vist seg å være svært anvendelige i flere ulike deler av medie- og kommunikasjonsbransjen. Med økte krav til spisskompetanse og relevant og operativt anvendbar kompetanse bør kandidatene gis muligheter for mer fordypning og spesialisering. En grunnopplæring i medie- og kommunikasjonsfag med «smaksprøver» på ulike spesialtemaer, etterfulgt av spesialisering, kan være en modell.

Hvorvidt det er grunnlag for å splitte opp i flere lærefag må vurderes nærmere, men det kom klare signaler fra filmmiljøet at deres område burde få status som eget lærefag.

Denne bransjen arbeider på en annen måte og har oppgaver og funksjoner med liten eller ingen likhet med andre bransjer som rekrutterer mediegrafikere.

Det kan tolkes som et paradoks at man på den ene siden ønsker seg mer spesialiserte kandidater, samtidig som de skal ha en bredere kompetanse. Det er derfor viktig å skille mellom **bransjemessig spesialisering** og **kompetansemessig bredde**. Med en slik distinksjon blir det logisk å ønske seg både spesialisering og større bredde.

7. Hvilke krav stiller bedriftene til holdninger og adferd

Ved siden av den teoretiske kunnskapen og praktiske erfaringen som kandidater bringer med seg, er holdninger og adferd viktige elementer i det totale kompetansekravet som stilles. Mediegrafikerlærlinger er gjennomgående faglig dyktige og svært motiverte, og således godt rustet for arbeidslivet.

Uavhengig av dette så er det en del personlige egenskaper som går igjen i bedriftenes krav og ønsker for fremtidige medarbeidere, med spesiell vekt på rollen som lærling. Det er vanskelig å sette grenser mellom hva som læres/påvirkes og hva som er mer varige personlighetstrekk, men nedenfor er en liste over ønskede holdninger og adferd som er hyppig nevnt:

Holdninger (vil noe)

- Motiverte
- Samvittighetsfulle
- Pliktopplyllende
- Nysgjerrige
- Dedikerte
- Lærevillige
- Ansvarsbevisste

Adferd (gjør noe)

- Løsningsorienterte
- Selvgående
- Villig til å «ta i et tak»
- Tar ansvar for egen læring
- Må kunne produsere («doere»)
- Kunne jobbe i grupper/sammen med andre
- Tar egne initiativ

Fellesnevneren for disse kravene er at man ønsker kandidater som vil noe og som bidrar positivt til bedriftens verdiskaping og utvikling gjennom praktiske resultater og positive holdninger. Evnen og viljen til å ta ansvar for egen kompetanseutvikling gjennom også bruk av fritid for dette formålet ble fremhevet.

8. Synspunkter på skolene og samhandling med andre aktører

Dette temaet ligger formelt sett utenfor mandatet og formålet med undersøkelsen, men igjen så fremkom det såpass mange klare synspunkter som det er viktig å videreformidle.

8.1 Øke fagets/MK-linjens prestisje

En av grunnene til at MK-faget er vedtatt omgjort til et studiespesialiserende fag er at mindre enn 3% av dem som går på MK-linjen ender opp som lærlinger. Det har vært en

overetablering av studieplasser i forhold til behovet for arbeidstakere med MK-utdanning generelt, og lærlinger spesielt. Denne overetableringen kan i seg selv også være årsak til den lave interessen for å gå videre innen faget, samt å bli lærlinger. De reelt faginteresserte elevene drukner i massen av uinteresserte elever, hvilket i sin tur kan medføre liten eller ingen drahjelp fra medelever i forhold til å velge en yrkeskarriere, ved f.eks. å bli lærling.

Påvirkning fra hjem, skole og medelever er viktige faktorer i den enkeltes valg av utdanning og yrke, og dersom elever ikke får positiv påvirkning herfra velges yrkesalternativet gjerne bort.

Flere respondenter mente at MK-linjen oppfattes av dem som går der som en «snarvei» til studiekompetanse, og at kun et mindretall har interesse for medier og kommunikasjonsrelaterte emner.

En foreslått løsning er å konsentrere MK-linjen til færre skoler, og gjerne med en eller annen form for opptaksprøve, intervju eller annet «nåløye» etter 1. år på VG, for å heve prestisjen på linjen. Det vil kunne gjøre elevmassen mer homogen og skape et bedre miljø for motivering av dyktige kandidater til å ta en fagutdanning.

Skissen til en ny struktur for MK-faget faller godt sammen med de synspunkter fra respondentene på struktur som fremkom i ulike sammenhenger.

8.2. Fokus på undervisningskvaliteten

Det er mange dyktige lærere i MK-faget, men det store antall skoler med slik linje gjør at kvaliteten nødvendigvis vil måtte bli ujevn, og spesielt innen de mer fremtidsrettede fagområdene hvor det er behov for en opprustning. Dette gjelder i særdeleshet data og web hvor det i dag ikke er nok antall skoler med tilstrekkelig undervisningskapasitet og kompetanse. Bruk av ambulerende lærekrefter er annen modell for å styrke tilbudet ved skoler som ikke har tilstrekkelig kompetanse i egne rekker.

8.3 Bedre samspill mellom skole og arbeidslivet

Man savnet en bedre dialog mellom skoler/elever og bedrifter på et tidligere stadium i utdanningen.

Eksempler på tiltak som burde vurderes/gjennomføres er

- Trekke inn eksterne lærekrefter fra bransjen i undervisningen ved behov
- Mer bruk av utplassering/fordyping (NB! Ikke 1 dag pr. uke, men annen periodisering)
- Bedriftsbesøk for å gi elevene en innføring i hvordan arbeidslivet fungerer
- Prosjekter/«labs» med praktisk trening
- Kurs/seminar for rådgivere

Det ble referert til eksempler på at lærlinger ofte ikke visste hva de gikk til, og som en representant for en lærebedrift uttrykte det: «jeg føler meg ofte som en studieveileder»

9. Konklusjon/oppsummering

Mediegrafikere er etterspurte i mange deler av medie- og kommunikasjonsbransjen og har vist seg å være anvendelige i ulike typer virksomheter. Det er derfor et behov for denne utdanningen, og spesielt dersom den tilpasses fremtidige kompetansekrav.

Selv om dagens kandidater tilfredsstillter mange av de kravene som stilles i arbeidslivet viser undersøkelsen at innholdet i utdanningen må endres i takt med den teknologiske utviklingen og medieadferden for å forbli relevant. Dette gjelder spesielt innen data/web/digitale medier.

MK-linjen har levert kandidater og lærlinger med riktig innstilling til faget, høy arbeidsmoral og gode faglige forutsetninger for å lykkes. Hvis det bygges videre på dette fundamentet og tilrettelegges en utdanning som ytterligere spisser kandidatenes kompetanse, vil arbeidslivet få en viktig kilde til nyrekruttering innen fremtidsrettede arbeidsområder. Samtidig vil det kunne tilbys en utdanning med gode muligheter for kommunikasjonstalenter i et spennende vekstmarked.

10. Opplæringscenterets kommentarer og anbefalinger

Vedlegg 5: Søknad om deling av mediegrafikerfaget

Vår dato: 15.10.2016
Vår referanse: 1760 MSM

Deres dato:
Deres referanse:

Til Utdanningsdirektoratet

Søknad om deling av mediegrafikerfaget.

Bakgrunn:

Med bakgrunn i Meld. St. 20 (2012-13) På rett vei har Kunnskapsdepartementet besluttet at utdanningsprogram for medier og kommunikasjon gjøres om fra et yrkesfaglig utdanningsprogram til et studieforbereende utdanningsprogram fra skoleåret 2016-2017. Yrkesfagene i dagens utdanningsprogram for medier og kommunikasjon; fotograf, mediegrafiker og mediedesigner skal fortsatt tilbys innenfor yrkesfaglige utdanningsprogram

Faglig råd for medier og kommunikasjon mener at læreplanene for mediegrafikerfaget er for utydlig i forhold til video/tv-produksjon og ønsker derfor å foreslå en deling av dette faget til en nytt lærefag innen video/tv-produksjon.

1. Beskrivelse av lærefagets innhold:

I dag eksisterer det ikke en formell utdanning for video/TV-produksjon, noe som er viktig får å kunne sikre nødvendig og fremtidig kompetanse. En egen fagutdanning innen video/ TV-produksjon vil være med å kunne heve kvaliteten innenfor fagområdet og kunne bidra til større rekruttering i bransjen.

Dagens læreplaner, som ble lansert i 2008, er utdatert i forhold til utviklingen de siste årene. Utviklingen med sammensmelting mellom TV, produksjon og nett med tilgang til web-tv, gir flere veier og muligheter innenfor medier.

Læreplanene innen medieproduksjon tar ikke høyde for forskjell i produksjonsmetoder for nettløsninger for TV-løsninger. TV-produksjon anno 2008 er langt fra TV anno 2015. Med stadig nye og raske endringer i både utstyr, systemer og teknikk, trenger læreplan å være fleksibel nok for raske endringer og omstillinger i samfunnet.

Det er i tillegg ønske om mer fokus på produksjon av levende bilder for nett, og måten dette produseres på. Dette gjelder også direkte-sendinger og muligheter som er mer utbredt og tilgjengelig nå, enn når dagens læreplaner ble innført.

Mediebedriftenes erfaringer tilsier at det er behov for å etablere et nytt lærefag, med nytt innhold i læreplanen for video og TV-produksjon. Med dagens endringer hvor også avishusene er blitt innholdsleverandør på video og TV-produksjon, vil dette kunne bidra med fremtidige arbeidsplasser for kommende elever som skal utdanne seg innen medie-fagene.

2. Oversikt over kompetansen fagarbeideren skal ha for å utføre faget

Mediebransjen spenner bredt, men alle involverte opplever raske omstillinger som følge av en digital transformasjon av både arbeidsprodukter og arbeidsprosesser. Med de teknologiske endringene vil også terskelen for å starte ny virksomhet bli lavere. Tidligere var produksjon avhengig av dedikert og (vanligvis) kostbart utstyr. De siste 20 årene er tilbudet av utstyr og tekniske løsninger innenfor forbrukermarkedet dramatisk utvidet og tatt i bruk. Det stiller nye krav til bransjen og den profesjonelle fagutøver.

I flere deler av bransjen foregår det en oppsmuldring av bedriftene i mindre enheter med en stor grad av selvstendige næringsdrivende.

Film-, TV- og videoproduksjon går på høygir, både profesjonelt og privat. Det er en teknisk utvikling der TV, radio og PC har en felles plattform.

Eksempler på konkrete arbeidsoppgaver for lærlinger i aktuelle mediebedrifter som produserer film og video produksjoner:

1. Preproduksjon:

a. Produksjonsassistent – manusutvikler. Kandidaten kan få i oppdrag å lage en pitch, synopsis og manus for så å brette det om til en produksjonsplan, opptaksplan og/eller regiplan. Eventuelt å bearbeide et ferdig manus til en opptaksplan og gjøre en location scouting der det skal leveres svært detaljerte dokumenter om hvert opptakssted og fasiliteter.

b. Produksjonsassistent – all round. Mange bedrifter finner det interessant å la læringene prøve seg ut i hele produksjonslinjen. Kompetanse for disse kandidatene vil være å lage en ferdig film/video eller tv-program der de må planlegge, lede og utføre hele prosessen fra preproduksjon til postproduksjon.

2. Produksjon:

Kandidaten kan få i oppdrag å gjennomføre opptak. Det kan være film/videofotograf eller kameraoperatør i tv-sendinger, både A-foto og B-foto, regiassistent, scriptassistent, innspillingsleder, og produksjonslederassistent. Her kreves høy teknisk kompetanse som f.eks god håndtering av redigeringsprogrammer og animasjonsprogrammer.

a. Produksjon – videojournalist. Kandidater tilknyttet avishuset og deres nettv-redaksjon produserer tv-reportasjer for nettTV.

b. Produksjon av programintro. For eksempel forhåndsannonsering av tv-program, som jingler og trailere. Programintro og vignetter gjerne med grafisk animerte innslag.

3. Postproduksjon:

Kandidaten kan oppdrag som klippassistent som utfører etterarbeid av levende bilder og lyd. Her har skal de redigere, fargekorrigere og klargjøre opptak til ferdig film/tv-produkt. Kandidater får også krevende lydredigeringsoppgaver sammen med videoklipping.

Det vil også kreves kompetanse i grafisk animasjon og interaktiv design. Det kan være bakgrunnsmiljøer, spesielle effekter og bruk av modeller. Dette er mer vanlig innen tv-produksjon der mange elementer skal kunne fungere interaktivt i levende bilder. Nye prosesser bidrar til at det er enklere og billigere å lansere nye produkter, men markeds-messige barrierer kan sperre for en slik utvikling.

3. Eventuell faglig overlapping og avgrensing til beslektede tilbud

Faget Video/TV-produksjon vil til en viss grad overlappe med lærefagene mediegrafiker og fotograf. Samtidig har det vist seg at bedrifter som rekrutterer til mediegrafikerfaget har sin hovedtyngde i mer tradisjonell grafisk- og webproduksjon. Og fotofaget er fremdeles et fag der studio- og

4. Anslag over antallet utøvere i bransjen og behovet for faglærte i de kommende årene

I forbindelse med etablering av TV/nett-løsninger i mange avishus har det vist seg vanskelig å rekruttere gode fagarbeidere som kan TV/ nettpublisering.

Opplæringskontoret for visuell kommunikasjon (VISKOM) har erfaring med å etablere lærlingeplasser for mediegrafikere i film/video/TV-bedrifter i mediebransjen siden 2009.

For å kunne forutsi fremtidens kompetansebehov er det nødvendig å forstå, og frem-skrive denne utviklingen. Det som har preget og påvirket mediegrafikerfaget og fotograf-faget de siste årene er følgende fenomener: digitalisering, teknologi-/mediekonvergens og bransjegliding.

Digitaliseringsbølgen som skjøt fart på begynnelsen av 1990-tallet la grunnlaget for nye medier og plattformer for kommunikasjon, og teknikker og arbeidsmåter for produksjon i medieindustrien. Som en konsekvens av dette forsvant gamle yrkesgrupper og delbran-sjer, og nye oppstod. Denne utviklingen vil med sikkerhet fortsette i minst samme tempo.

Mediekonvergens er det fenomenet som kjennetegnes ved at tidligere adskilte teknolo-gier som bl.a. film/TV, radio, telefoni, spill og IT/data «smelter» sammen i felles teknolo-giske plattformer. Det ultimate eksempelet på dette er smarttelefonen som erstatter både datamaskin, TV, videospiller, spillkonsoll og musikkanlegg.

5. Behovet for ny-rekruttering

De store endringene i bransjen har skapt en usikkerhet om hvilke kompetansebehov som finnes, hvordan de skal formuleres og tenkt dekket. I forlengelsen av dette har det kommet en rekke nye yrkestitler.

Endringene stiller store krav til fagutøverne i bransjen, spesielt evnen til å tilegne seg nye arbeidsmåter. Likevel ligger de grunnleggende kompetansebehovene fast.

«Både mediehus, reklame- og kommunikasjonsbyrå har den siste tiden annonsert etter 'digitale hoder', folk som kan både teknikk og innhold, som kan beherske nye grensesnitt og kanaler. Mange av dem som er aktuelle for disse stillingene har begynt sin karrierevei på Medier og kommunikasjon i videregående skole.»

(Synnøve Amdam, Stipendiat, Høgskulen i Volda, Øystein Gilje, Forsker, Universitetet i Oslo, Ola Erstad, Professor, Universitetet i Oslo - kronikk Bergens Tidende 7. mai 2013)

Bedriftene har gjennomgående gitt svært positive tilbakemeldinger på lærlingenes kunnskapsnivå. FRMK er opptatt av at dette må bli videreført. Spesielt viktig er det dersom vi skal lykkes med å utvikle nye lærefag innen medier og kommunikasjon, også i de deler av bransjen som ikke har tradisjon for tradisjonell fagopplæring.

6. Forslag til plassering i tilbudsstrukturen

Faget skal følge 2+2 modellen. Det forslås at dette innplasseres i den yrkesfaglige strukturen for medieproduksjon,

7. Beskrivelse av fagområdets historikk

Innenfor medieproduksjon er det i dag to lærefag, og en yrkeskompetanse.

Mediegrafikerfaget ble etablert som et bredt fag for å dekke store deler av bransjen. Dette ble gjort for å være forberedt på endringene i bransjen og den konvergensen man så mellom de forskjellige yrkene i bransjen.

Endringstakten i bransjen viser at dette isolert sett var en riktig vurdering. Stadig flere opplever å ha arbeidsoppgaver som dekker både trykksaker, nett, lyd og bilde. Imidlertid ser vi at faget er så bredt at det skaper problemer for å skape en identitet og forståelse for innholdet og særpreget til faget. Ved etableringen av mediegrafikerfaget mente FRMK at det måtte være mulig å synliggjøre hvilket område lærlingen hadde fordypet seg i gjennom opplæringen i bedrift. Det var ikke mulig å få politisk aksept for.

Siden 2009 har ca 50 lærlinger i mediegrafikerfaget avgitt sin svenneprøve i film/ video/ Tv-produksjon.

Faglig råd for medier og kommunikasjon mener nå at det vil være riktig å splitte faget, der det skilles ut et eget fag for film, video og lyd.

8. Forslag til fag- og yrkesbetegnelse

Forslag til fagbetegnelse: Film- og videoteknikker

Forslag til programområde: Film-og videoteknikk

Organisasjonene som er gjeldende og involvert i dette arbeidet vil ettersende et brev med sin støtte til søknaden og en kort beskrivelse av den kompetansen som arbeidslivet etterspør.

Vennlig hilsen

Knut Øygard
Leder FRMK

Tor Martinsen
Nestleder FRMK

Dokumentet er elektronisk godkjent